

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4092

[Total No. of Pages : 4

[6541]-471

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-501-MJ : Early India : Evolution of Ideas and
Institutions

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) All questions carry equal marks.

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain in detail the concept of 'Early India' with definitions and its sources.
- b) Review the foreign accounts of Greek and Roman Travelers.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain in detail the prestate formations in North India.
- b) Write in detail Essay on 'Sixteen Mahajanpadas'.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain in detail the emergence of caste - based societies in early India.
- b) Review the development of Agriculture in early India.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Discuss the early Indian Trade Economy.
- b) Give an account of Urbanization in early India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : [10]

- a) Colonial Historiography
- b) Lineage polities
- c) Marginalization in early India
- d) Guilds

Total No. of Questions : 5]

PE-4092

[6541]-471

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-501-MJ : Early India : Evolution of Ideas and
Institutions

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) 'प्रारंभिक भारत' ही संकल्पना व्याख्या व साधनांसह सविस्तर स्पष्ट करा.
ब) ग्रीक आणि रोमन प्रवाशांच्या परदेशी वृत्तांतांचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) उत्तर भारतातील राज्यनिर्मिती पूर्वीच्या घटनांचे तपशीलवार विवेचन करा.
ब) सोळा महाजनपदांवर सविस्तर निबंध लिहा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) प्रारंभिक भारतातील जाती आधारित समाजाच्या उदयाचे सविस्तर विश्लेषण करा.
ब) प्रारंभिक भारतातील शेतीच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) प्रारंभिक भारतीय व्यापारी अर्थव्यवस्थेवर चर्चा करा.
ब) प्रारंभिक भारतातील शहरीकरणाचा आढावा घ्या.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) वसाहतवादी इतिहासलेखन
- ब) वांशिक राज्यव्यवस्था
- क) प्रारंभिक भारतातील स्थित्यंतर
- ड) श्रेणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4093

[Total No. of Pages : 4

[6541]-472

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-502-MJ : Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question (300 words) : [15]

- a) Explain the nature of welfare state of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- b) Discuss Chhatrapati Shivaji Maharaj's Policy of religious tolerance.

Q2) Attempt any one of the following question (300 words) : [15]

- a) Explain the nature of 'Ashtapradhan Mandal' of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- b) Describe relations of Chhatrapati Shivaji Maharaj with Regional Powers.

Q3) Attempt any one of the following question (300 words) : [15]

- a) Explain the nature of Cavalry of Chhatrapati Shivaji Maharaj.
- b) Explain the political importance of forts in the state of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Q4) Attempt any one of the following question (300 words) : [15]

- a) Discuss the income sources of Chhatrapati Shivaji Maharaj's Kingdom.
- b) Explain the importance of Chhatrapati Shivaji Maharaj's Agricultural policy.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following (100 words) : [10]

- a) 'Rayateche Rajya'
- b) Saptang Theory
- c) Guerilla warfare
- d) Shivarai

Total No. of Questions : 5]

PE-4093

[6541]-472

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-502-MJ : Welfare State Policies of Chhatrapati Shivaji
Maharaj

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) : [15]
अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या कल्याणकारी राज्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या धार्मिक सहिष्णुतेच्या धोरणाची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) : [15]
अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या अष्टप्रधान मंडळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे प्रादेशिक सत्तांबरोबरच्या संबंधाचे विवेचन करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) : [15]
अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या घोडदळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्यातील किल्ल्यांचे राजकीय महत्त्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) : [15]
अ) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या राज्याच्या उत्पन्नाच्या साधनांची चर्चा करा.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या कृषी धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा (100 शब्दांत) :

[10]

- अ) 'रायतेचे राज्य'
- ब) सप्तांग सिद्धांत
- क) गाणिमी कावा
- ड) शिवराई

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4094

[Total No. of Pages : 4

[6541]-473

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-503-MJ : History and Its Theories
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the definitions and scope of History.
- b) State the nature and functions of History.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) State the characteristics of Greek theories of Ancient History.
- b) Take a review of the History writing in Ancient India.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the Church theories about Medieval History.
- b) Evaluate the Arab theories about Medieval History.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the characteristics of Materialist theory of History.
- b) Discuss the Positivist theory of History.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes from the following in 100 words each.

[10]

- a) Concepts of History
- b) Chinese theory of Ancient History
- c) Medieval Indian theories of History
- d) School of Scientific History

Total No. of Questions : 5]

PE-4094

[6541]-473

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-503-MJ : History and Its Theories
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) इतिहासाच्या व्याख्या आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) इतिहासाचे स्वरूप आणि कार्ये सांगा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) ग्रीकांच्या प्राचीन इतिहासाच्या सिद्धांतांची वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) प्राचीन भारतातील इतिहास लेखनाचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) चर्चचे मध्ययुगीन इतिहासविषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.
ब) अरबांच्या मध्ययुगीन इतिहासविषयक सिद्धांतांचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) इतिहासाच्या भौतिकवादी सिद्धांतांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) इतिहासाच्या प्रत्यक्षवादी सिद्धांतांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) इतिहासाच्या संकल्पना
- ब) प्राचीन इतिहासाचा चीनी सिद्धांत
- क) मध्ययुगीन इतिहासाचा भारतीय सिद्धांत
- ड) वैज्ञानिक इतिहासलेखन प्रवाह

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-4095

[Total No. of Pages : 2

[6541]-474

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-504-MJ : Art and Architecture in Early India

(2023 Pattern) (2 Credit Course) (Semester - I)

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer the following question in 300 words. (Any one) [10]

- a) Give information about stupa at sanchi
- b) State the characteristics of Harappan culture.

Q2) Answer the following question in 300 words. (Any one) [10]

- a) State the characteristics of Gandhara style.
- b) Give information about painting at Ajantha.

Q3) Answer the following question in 300 words. (Any one) [10]

- a) Give information about the inscription of Emperor Ashoka.
- b) Explain Amaravati architectural style.

Q4) Write short note in 100 words. (Any one) [5]

- a) Bhimbetka
- b) Chaityagruh

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE-4095

[6541]-474

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-504-MJ : Art and Architecture in Early India
(2023 Pattern) (2 Credit Course) (Semester - I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 35

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	खालील प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)	[10]
	अ) सांची येथील स्तुपाची माहिती द्या.	
	ब) हडप्पा संस्कृतीची वैशिष्ट्ये सांगा.	
प्रश्न 2)	खालील प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)	[10]
	अ) गंधार शैलीची वैशिष्ट्ये सांगा.	
	ब) अजंठा येथील चित्रकले विषयी माहिती द्या.	
प्रश्न 3)	खालील प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)	[10]
	अ) सम्राट आशोक यांच्या शिलालेखाची माहिती द्या.	
	ब) अमरावती स्थापत्यशैली स्पष्ट करा.	
प्रश्न 4)	खालील टिपेचे उत्तर 100 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक)	[5]
	अ) भीमबेटका	
	ब) चैत्यगृह	

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4096

[Total No. of Pages : 4

[6541]-475

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-510-MJ : Early Maharashtra (up to 10th Century)
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Explain the sources for the study of ancient Maharashtra.
- b) State the cultural legacy of the Satavahana Period.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Describe the economic and religious situation of the Vakataka period.
- b) Explain the political situation of the Chalukya period.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Explain the cultural legacy of the Rashtrakuta and Kadamba periods.
- b) Explain the social and economic situation of the Satavahana period.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Explain the inscriptional sources of the Vakataka period.
- b) Describe the social situation of the Shilahara period.

P.T.O.

Q5) Write short notes on following questions (any two) :

[10]

- a) Jorve
- b) The caves of the Satavahana period
- c) Ajantha
- d) Economy of the Rashtrakuta period

Total No. of Questions : 5]

PE-4096

[6541]-475

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-510-MJ : Early Maharashtra (up to 10th Century)

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) प्राचीन महाराष्ट्राच्या अभ्यासाची साधने स्पष्ट करा.
ब) सातवाहन कालीन सांस्कृतीक वारसा सांगा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) वाकाटक कालीन आर्थिक आणि धार्मिक परिस्थितीचे वर्णन करा.
ब) चालुक्य कालीन राजकीय परिस्थिती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) राष्ट्रकुट आणि कदंब कालीन सांस्कृतीक वारसा स्पष्ट करा.
ब) सातवाहन कालीन सामाजिक आणि आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) वाकाटक कालीन शिलालेखीय साधने स्पष्ट करा.
ब) शिलाहार कालीन सामाजिक स्थितीचे वर्णन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा.

[10]

- अ) जोर्वे
- ब) सातवाहन कालीन लेणी
- क) अजिंठा
- ड) राष्ट्रकुट कालीन अर्थव्यवस्था

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4097

[Total No. of Pages : 4

[6541]-476

M.A (Part - I)

HISTORY

HIS-511-MJ : Gender and Indian History

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Write the answer to any one question in 300 words. [15]

- a) Explain Gerda Lerner's contribution to writing women's History.
- b) Write contribution and work on women by Betty Friedan.

Q2) Write the answer to any one question in 300 words. [15]

- a) Explain the relationship between cast system and Indian women life.
- b) Explain the life of women during vaidic period.

Q3) Write the answer to any one question in 300 words. [15]

- a) Explain the role of women in the Indian independence movement.
- b) Explain Savitribai Phule's work on women.

Q4) Write the answer to any one question in 300 words. [15]

- a) Review the provisions related to women in the Indian Constitution.
- b) Write information about LGBTQIA.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two the following :

[10]

- a) Uma Chakravarti
- b) Feminism
- c) Globalization and the status of women
- d) Hindu Code Bill

Total No. of Questions : 5]

PE-4097

[6541]-476

M.A (Part - I)

HISTORY

HIS-511-MJ : Gender and Indian History

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) गार्डा लर्नर यांचे स्त्री वादी इतिहास लेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

ब) बेटी फ्रीडन यांचे स्त्रियांविषयक कार्य लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) जाती व्यवस्था व स्त्रिया यांचा संबंध स्पष्ट करा.

ब) वैदिक कालखंडातील स्त्री – जीवन स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) भारतीय स्वातंत्र्य आंदोलनातील स्त्रियांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) सावित्रीबाई फुले यांचे महिलाविषयक कार्य लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) भारतीय राज्यघटनेतील महिलांच्या घटनात्मक तरतुदींची नोंद घ्या.

ब) LGBTQIA या बद्दल माहिती लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयावर टीपा लिहा.

[10]

- अ) उमा चक्रवर्ती
- ब) स्त्रीवाद
- क) जागतीकरण व महिलांची स्थिती
- ड) हिंदु कोड बिल

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4098

[Total No. of Pages : 4

[6541]-477

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-512MJ-USA : From Isolation to Hegemony

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Discuss the foreign policy of USA between two World Wars.
- b) Explain the Isolation Policy of USA.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Explain the importance of Washington conference.
- b) Examine the Paris Peace conference.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Examine USA-China relation upto 1914.
- b) State the effects of the Great Depression.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Examine America as a hegemonic Power.
- b) Explain the nature of the Cold War.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) League of Nations.
- b) Fourteen Points of Woodrow Wilson
- c) NATO
- d) Harry Truman

Total No. of Questions : 5]

PE-4098

[6541]-477

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-512MJ-USA : From Isolation to Hegemony

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) दोन महायुद्धांच्या दरम्यान अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाची चर्चा करा.
ब) अमेरिकेचे अलिप्ततावादी धोरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) वॉशिंग्टन परिषदेचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) पॅरीस शांतता परिषदेचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) इ.स. 1914 पर्यंतच्या अमेरिका - चीन संबंधाचे परीक्षण करा.
ब) जागतिक महामंदीचे परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) प्रभुत्ववादी शक्ती म्हणून अमेरिकेच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
ब) शीतयुद्धाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) राष्ट्रसंघ
- ब) वुड्रो विल्सन यांचे 14 मुद्दे
- क) नाटो
- ड) हॅरी ट्रूमैन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4099

[Total No. of Pages : 4

[6541]-478

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-513-MJ : History of Science and Technology in the West
(2023 Pattern) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss in what way can science and technology influences societal values and vice-versa?
- b) Examine some significant technological innovations developed by ancient Egyptians?

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss the role played by Islamic Scholars in transmission of alchemical knowledge to Medieval Europe?
- b) Discuss how did the study and adaptation of ancient agricultural texts influence Medieval farming experiments.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Evaluate how the growth in industrial technology is responsible for Urbanisation in the world?
- b) Discuss how Isaac Newton's law of motion and universal gravitation revolutionize classical mechanics?

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss what are the ethical considerations surrounding the development and use of nuclear weapons.
- b) Explain the ethical consideration arise from Artificial Intelligence integration in to daily life.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words : [10]

- a) Trade and Travel during Mesopotamia
- b) Vrikshayurveda
- c) Robert Boyle's Law of gases
- d) Meteorology

Total No. of Questions : 5]

PE-4099

[6541]-478

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-513-MJ : History of Science and Technology in the West

(2023 Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) विज्ञान आणि तत्वज्ञान हे सामाजिक मूल्यावर कसे प्रभाव टाकू शकतात, यांची चर्चा करा.
ब) प्राचीन काळात ग्रीकानी कोणते महत्त्वपूर्ण तंत्रज्ञान विकसित केले यांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) इस्लामिक विद्वानांनी मध्ययुगीन युरोपमध्ये किमयाज्ञान प्रसारासाठी काय भूमिका घेतली, त्याची चर्चा करा.
ब) प्राचीन काळातील शेतीविषयक ग्रंथांचा मध्ययुगीन काळात शेतीच्या प्रयोगास कसा उपयोग झाला, त्याची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) जगातील नागरीकरणासाठी औद्योगिक तंत्रज्ञानातील वाढ कशी जबाबदार आहे यांचे मूल्य मापण करा.
ब) आयझॅक न्युटनच्या गती आणि गुरुत्वाकर्षण शोधाने शास्त्रीय तांत्रिक विज्ञानात क्रांती घडवून आणली, चर्चा करा.

- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
- अ) अण्वस्त्राचा विकास आणि उपयोग यासंबंधी नैतिक बाबींची चर्चा सविस्तर करा.
- ब) दैनंदिन जीवनात कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या एकत्रिकरणातून उद्भवलेल्या नैतिक बाबी सविस्तर लिहा.

- प्रश्न 5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा. [10]
- अ) मेसोपोटेमिया काळातील व्यापार आणि वाहतूक
- ब) वृक्षायुर्वेदा (वनस्पती जीवनाचे विज्ञान)
- क) रॉबर्ट बाईलचे वायूचे नियम
- ड) वातावरण विज्ञान

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4100

[Total No. of Pages : 4

[6541]-479

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-514-MJ : Heritage Studies

(2023 Credit Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Write the answers to the following questions in 300 words. (Any One) [15]

- a) Explain the importance of Heritage.
- b) Describe the difference between Tangible and Intangible Heritage.

Q2) Write the answers to the following questions in 300 words. (Any One) [15]

- a) How many heritage sites in India are listed under UNESCO? Explain briefly.
- b) Explain the measures taken by the Government for the promotion of world heritage sites.

Q3) Write the answers to the following questions in 300 words. (Any One) [15]

- a) State the importance of Verul - Ajantha as a World Heritage.
- b) What is National Heritage? Explain its importance.

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words. (Any One) [15]

- a) Describe the importance of Religious Heritage.
- b) Make an analysis on Classification of Museums.

P.T.O.

Q5) Write the answer to the following short notes in 100 words. (Any Two)[10]

- a) Heritage Concept
- b) Jantar Mantar
- c) Konark Sun Temple
- d) Heritage Management

Total No. of Questions : 5]

PE-4100

[6541]-479

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-514-MJ : Heritage Studies
(2023 Credit Pattern) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) वारस्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) मूर्त वारसा आणि अमूर्त वारसा यांमधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) भारतातील किती वारसा स्थळांची नावे UNESCO च्या यादीमध्ये आहेत? ते सविस्तर लिहा.
ब) वारसा स्थळांच्या संवर्धनासाठी सरकारच्या उपायांची माहिती लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) वेरूळ-अजिंठाचे जागतिक वारसा म्हणून महत्त्व लिहा.
ब) राष्ट्रीय वारसा म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) धार्मिक वारसा स्थळांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) संग्रहालयांच्या वर्गीकरणावर विश्लेषण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) वारसा संकल्पना
- ब) जंतर – मंतर
- क) कोणार्क सूर्य मंदिर
- ड) वारसा व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4101

[Total No. of Pages : 4

[6541]-480

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS 515 MJ : History of West Asia in the 20th Century
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the British Mandate system in West Asia.
- b) Review the struggle for Independence in West Asia.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Evaluate the Iranian nationalism.
- b) Discuss about Arab-Israeli conflict.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the consequences of Gulf War - II.
- b) Explain the correlation between nationalism and Oil Resources.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Evaluate the role of OPEC in oil crices.
- b) Discuss about the cultural relations between India and West Asia.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes on the following within 100 words.

[10]

- a) Turkish Nationalism.
- b) Zionism.
- c) Economic transitions in 20th Century Asia.
- d) Nature of Territorial Disputes.

Total No. of Questions : 5]

PE-4101

[6541]-480

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 515 MJ : History of West Asia in the 20th Century

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) पश्चिम आशियातील ब्रिटिश विश्वस्त पद्धती स्पष्ट करा.
ब) पश्चिम आशियातील स्वातंत्र्यलढ्याचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) इराणी राष्ट्रवादाचे मूल्यांकन करा.
ब) अरब-इस्त्राईल संघर्षाविषयी चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) दुसऱ्या आखाती युद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.
ब) तेल संसाधने आणि राष्ट्रवाद यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) तेल संकटातील ओपेकच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा.
ब) पश्चिम आशिया आणि भारत यांच्यातील सांस्कृतिक संबंधाविषयी चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) तुर्की राष्ट्रवाद
- ब) झिओनिझम (ज्यूवाद)
- क) विसाव्या शतकातील आशियामधील आर्थिक स्थित्यंतरे
- ड) प्रादेशिकवादाचे स्वरूप

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4102

[Total No. of Pages : 4

[6541]-481

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-541-RM : Research Methodology in History
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any One of the following question in 300 words : **[15]**

- a) What is research? Discuss the different type of Research.
- b) Discuss the qualities of a Good Researcher.

Q2) Attempt any One of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Explain the importance of archival science as a supporting science to history.
- b) Explain the relationship between history & sociology in research.

Q3) Attempt any One of the following question in 300 words : **[15]**

- a) What are Sources? State the importance of Secondary Sources.
- b) Briefly discuss Archival Sources.

Q4) Attempt any One of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Discuss the Internal Criticism of historical Sources.
- b) What is the Questionnaire Method? Explain it's advantages and disadvantages.

P.T.O.

Q5) Write a short notes on any two the following in 100 words each.

[10]

- a) Numismatics
- b) Case Studies
- c) Bibliography
- d) Interview methods

Total No. of Questions : 5]

PE-4102

[6541]-481

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-541-RM : Research Methodology in History

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) संशोधन म्हणजे काय? संशोधनाच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा.
ब) चांगल्या संशोधकाच्या गुणांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) इतिहासाचे सहाय्यकारी शास्त्र म्हणून अभिलेखशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) संशोधनातील इतिहास आणि समाजशास्त्राचा सहसंबंध स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) साधने म्हणजे काय? हे स्पष्ट करून दुय्यम साधनांचे महत्व सांगा.
ब) अभिलेखीय साधनांची थोडक्यात चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) ऐतिहासिक साधनांच्या अंतरंग परीक्षणाची चर्चा करा.
ब) प्रश्नावली पद्धती म्हणजे काय? त्याचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) नाणकशास्त्र
- ब) केसस्टडी
- क) संदर्भसूची
- ड) मुलाखत पद्धती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4103

[Total No. of Pages : 4

[6541]-482

M.A (Part - I)

HISTORY

HIS-551-MJ : Medieval India - Evolution of Ideas and
Institutions

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) What does the term 'Transition to medieval mean? Explain in detail.
- b) Critically examine the literary sources of sultanate period.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Examine the patrimonial beaurocratic theory of state.
- b) Discuss the organismic theory of state of shukracharya.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Explain the land revenue system of the Vijaynagar kingdom.
- b) Discuss in detail the features of the Mansabdari system.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Examine the salient features of the agrarian system under the Mughals.
- b) Discuss in detail the educational system of medieval India.

P.T.O.

Q5) Write a short note (Any two)

[10]

- a) Iqtadari
- b) Ziauddin Barni
- c) Bhakti movement
- d) Type of Hundi

Total No. of Questions : 5]

PE-4103

[6541]-482
M.A (Part - I)
HISTORY
HIS-551-MJ : Medieval India - Evolution of Ideas and
Institutions
(2023 Pattern) (Semester - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) मध्ययुगाकडे स्थित्यंतर या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करून सविस्तर विवेचन करा.
ब) सल्तनत कालखंडाच्या वाङ्मयीन साधनांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्रश्न 2) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) पितृसत्ताक नोकरशाही राज्याच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.
ब) शुक्राचार्यांच्या राज्याच्या सेंद्रीय सिद्धांतांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) विजयनगर साम्राज्याची जमीन महसुल पद्धत स्पष्ट करा.
ब) मनसबदारी पद्धतीच्या वैशिष्ट्यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) मुघलकालीन शेती व्यवस्थेच्या मुख्य वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
ब) मध्ययुगीन भारतातील शैक्षणिक प्रणालीबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 5) कोणत्याही दोहोवर टीपा लिहा.

[10]

- अ) इक्तादारी
- ब) झियाउद्दीन बर्नी
- क) भक्ती चळवळ
- ड) हुंडिचे प्रकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE4104

[Total No. of Pages : 2

[6541]-483

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS 552 MJ : Socio-Economic History of the Maratha
(2023 Credit Pattern) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidate:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Give detailed information about Marathi Sources for the study of Chh. Shivaji Maharaj Period.

OR

- b) Discuss in details the foreign sources for the study of the Maratha Period.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Examine the status of women during the Maratha Period.

OR

- b) Review the social condition during the Peshwa Period.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Describe the methods of leveying land revenue during Chh. Shivaji Maharaj Period.

OR

- b) Discribe the provincial administration during the Maratha Period.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Review the internal trade during the Maratha Period.

OR

- b) Discuss 'pedhi' business during the Peshwa Period.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Inam
- b) Maratha Forts
- c) Shakawlya
- d) Higher Education in Maratha Period.

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PE4104

[6541]-483

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS 552 MJ : Socio-Economic History of the Maratha
(2023 Credit Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) शिवकाळाच्या अभ्यासाच्या मराठी साधनांची सविस्तर माहिती द्या.
किंवा
ब) मराठा कालखंडाच्या अभ्यासाच्या परकीय साधनांची सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) मराठाकालीन स्त्रियांच्या स्थितीचे वर्णन करा.
किंवा
ब) पेशवेकालीन सामाजिक स्थितीचा आढावा घ्या.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) शिवकालीन जमिन महसूल आकारण्याच्या पद्धतीचे वर्णन करा.
किंवा
ब) मराठाकालीन प्रांतिक प्रशासनाचे वर्णन करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) मराठा काळातील अंतर्गत व्यापाराचा आढावा घ्या.
किंवा
ब) पेशवेकालीन 'पेढी' व्यवसायाबद्दल चर्चा करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]
अ) इनाम
ब) मराठ्यांचे किल्ले
क) शकावल्या
ड) मराठाकालीन उच्च शिक्षण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE4105

[Total No. of Pages : 2

[6541]-484

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-553 MJ : Approaches to Indian History
(2023 Credit Pattern) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Evaluate to the social and cultural History.
- b) Discuss the nationalist Historiography in India.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Explain the ideological role of subaltern Historiography.
- b) How to used myths and folklore in History writing?

Q3) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Evaluation the contribution of historians in Indian Maxist historiography.
- b) Examine the importance of Environmental History.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words. **[15]**

- a) Discuss the importance of rewriting and revision of Historiography in India.
- b) Evaluate to the Analyse the Historiography Dalit and non-Brahminical.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 each words. **[10]**

- a) Grand Daf
- b) Socio-cultural History
- c) Oral History
- d) Textual criticism

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PE4105

[6541]-484

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-553 MJ : Approaches to Indian History
(2023 Credit Pattern) (Semester - II)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) सामाजिक व सांस्कृतिक इतिहासाचे मूल्यमापन करा.
ब) भारतातील राष्ट्रवादी इतिहासलेखनाची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) सबाल्टर्न इतिहासलेखनाच्या वैचारिक भूमिकेचे वर्णन करा.
ब) इतिहासलेखनात मिथके व लोककथांचा उपयोग कसा होतो?
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) भारतीय मार्क्सवादी इतिहासलेखनात इतिहासकारांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
ब) पर्यावरणाच्या इतिहासाचे परिक्षण करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) भारतातील इतिहासलेखनाचे पुनर्लेखन आणि पुनावृत्तीची चर्चा करा.
ब) दलित आणि ब्राह्मणेतरांच्या इतिहास लेखनाचे मूल्यमापन करा.
- प्र.5)** खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीप प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]
अ) ग्रँड डफ
ब) सामाजिक-सांस्कृतिक इतिहास
क) मौखिक इतिहास
ड) शाब्दिक चिकित्सा

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-4106

[Total No. of Pages : 2

[6541]-485

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-554-MJ : Art and Architecture in Medieval India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any One of the following questions in 250 words : [10]

- a) Write information about the buildings in the Qutub Minar area.
- b) Describe the Tomb of Iltumish.

Q2) Attempt any One of the following questions in 250 words : [10]

- a) Give brief information about Bahamani Architecture.
- b) State the features of Vijaynagar Architecture.

Q3) Attempt any One of the following questions in 250 words : [10]

- a) Explain the contribution of Sher Shah Suri to Art & Architecture.
- b) Give brief information about Fatehpur Sikri.

Q4) Write Short Notes on Any two. Each answer in 100 words. [5]

- a) Technique of making Arches & domes.
- b) Red Fort.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE-4106

[6541]-485

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-554-MJ : Art and Architecture in Medieval India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 35

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) कुतुबमिनार परिसरातील इमारतींची माहिती लिहा.
ब) इल्लुमिश्च्या थडग्याचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) बहमनी स्थापत्याविषयी थोडक्यात माहिती द्या.
ब) विजयनगर स्थापत्याची वैशिष्ट्ये सांगा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 250 शब्दात लिहा. [10]
अ) शेरशहा सुरी याचे कला व स्थापत्य विषयक योगदान स्पष्ट करा.
ब) फतेहपूर सिक्री विषयी थोडक्यात माहिती द्या.
- प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणतीही एक) [5]
अ) कमानी व घुमट यांचे तंत्र
ब) लाल किल्ला

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4107

[Total No. of Pages : 4

[6541]-486

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-560-MJ : Medieval Maharashtra

(From 11th Century to 18th Century)

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Evaluate religious condition during Yadav Period.
- b) Examine various historical sources for the study of Maratha Period.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Review the Art and Architecture during Bahamani Period.
- b) Discuss Socio-Economic condition's during Sultanate Period.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss the Administrative system during Chh. Shivaji Maharaj.
- b) Evaluate historical sources for the Sultanate Period.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss trade and commerce during Medieval Maharashtra.
- b) Evaluate the rise of composite culture during Medieval Maharashtra.

P.T.O.

Q5) Write any two short note on the following within 100 words : [10]

- a) Mohammad Gawan
- b) Abhangas
- c) Dome Architecture
- d) Maratha Coinage

Total No. of Questions : 5]

PE-4107

[6541]-486

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-560-MJ : Medieval Maharashtra

(From 11th Century to 18th Century)

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) यादवकालीन धार्मिक स्थितीचे मूल्यांकन करा.
ब) मराठा कालखंडाच्या अभ्यासकासाठी विविध ऐतिहासिक स्रोतांचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) बहामनी कालखंडातील कला आणि स्थापत्य शास्त्राचे पुनरावलोकन करा.
ब) सल्तनतकाळातील सामाजिक, आर्थिक स्थितीची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) छ. शिवाजी महाराजांच्या प्रशासन व्यवस्थेतवर चर्चा करा.
ब) सल्तनत काळातील ऐतिहासिक स्रोतांचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील व्यापार आणि उद्योग यांच्यावर चर्चा करा.
ब) मध्ययुगीन महाराष्ट्रात संमिक संस्कृतीच्या उदयाचे मूल्यांकन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) मोहम्मद गवाण
- ब) अभंग
- क) घुमट स्थापत्य
- ड) मराठा नाणी

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4108

[Total No. of Pages : 4

[6541]-487

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-561-MJ : East Asia : China (1839 - 1976)

(2023 Pattern) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) State the nature of the Taiping uprising and its various causes.
- b) Dr. Sun - Yat - Sen's contribution in Republican Revolution. Discuss.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Describe the characteristics of the hundred Days Reforms movement.
- b) State the reasons for the 1919 movement. Exercise.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Discuss in detail the causes of cultural Revolution.
- b) Describe the nature of politics in China during the period 1935 - 1945.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Mao - tse - Tung's contribution to communist movements. Discuss
- b) Discuss modern agricultural systems in China.

P.T.O.

Q5) Write short note any two in 100 words

[10]

- a) Chaing-kai-Sheik's Northern Expedition
- b) Second opium war
- c) Japan - China Agreement
- d) Bondrug council

Total No. of Questions : 5]

PE-4108

[6541]-487

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-561-MJ : East Asia : China (1839 - 1976)

(2023 Pattern) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न 300 शब्दांत सोडवा. [15]

अ) टाईपिंग उठावाचे स्वरूप सांगून त्याचे विविध कारणे सांगा.

ब) डॉ. सन्-यत-सेन यांचे प्रजासत्ताक क्रांतीतील योगदान चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न 300 शब्दांत सोडवा. [15]

अ) शंभर दिवसांच्या सुधारणा चळवळीचे वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) 1919 च्या चळवळीची कारणे सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न 300 शब्दांत सोडवा. [15]

अ) सांस्कृतिक क्रांतीच्या कारणांची सविस्तर चर्चा करा.

ब) 1935 - 1945 या काळातील चीन मधील राजकारणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्न 300 शब्दांत सोडवा. [15]

अ) माओ - त्से - तुंगचे साम्यवादी चळवळीतील योगदान चर्चा करा.

ब) चीन मधील आधुनिक शेती सुधारणांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणतेही दोन टीपा लिहा. (100 शब्दांत)

[10]

अ) चँग - काई - शेकची - उत्तर मोहीम

ब) अफूचे दूसरे युद्ध

क) जपान - चीन करार

ड) बॉन्ड्रग परिषद

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4109

[Total No. of Pages : 4

[6541]-488

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-562-MJ : Socio-Economic History of Medieval India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Analyze the Bhakti movement in Medieval period.
- b) Examine the life of women during the Sultanate period.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the Vatandari system in the Medieval period.
- b) Give information about the industries during Sultanate period.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain the education system in the Medieval period.
- b) Explain the agricultural system & taxation system during the Sultanate period.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Examine the Bandobast system of the Mughal period.
- b) Explain Currency & Banking system of the Mughal period.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Iqta
- b) Bonded labour system.
- c) Ship Building
- d) Urbanisation

Total No. of Questions : 5]

PE-4109

[6541]-488

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-562-MJ : Socio-Economic History of Medieval India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) मध्ययुगीन काळातील भक्ती चळवळीचे विश्लेषण करा.
ब) सुलतानशाही काळातील स्त्री-जीवनाचे परीक्षण करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) मध्ययुगीन काळातील वतनदारी व्यवस्था स्पष्ट करा.
ब) सुलतानशाही काळातील उद्योगांची माहिती द्या.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) मध्ययुगीन काळातील शिक्षण व्यवस्था स्पष्ट करा.
ब) सुलतानशाही काळातील कृषी व्यवस्था व कर प्रणाली स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) तोरडमलयी बंदोबस्त पद्धतीचे परीक्षण करा.
ब) मुघलकाळातील चलन व बँकिंग व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) इक्ता
- ब) बेठबिगारी
- क) जहाजबांधणी उद्योग
- ड) शहरीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4110

[Total No. of Pages : 4

[6541]-489

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-563-MJ : History of Science and Technology in India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the answer to any one question in 300 words : **[15]**

- a) Elaborate on Astronomy in ancient India.
- b) Explain science and technology in Harappa culture.

Q2) Write the answer to any one question in 300 words : **[15]**

- a) Explain the contribution of Sawai Jaisingh development in science and technology.
- b) Explain the impact of science and technology during the British period.

Q3) Write the answer to any one question in 300 words : **[15]**

- a) Explain agriculture and Industry during the medieval period.
- b) Explain the presentation of science and technology in popular media and its Impact.

Q4) Write the answer to any one questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain Nehruvian perspective on science and technology.
- b) Discuss the achievements of ISRO.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two the following :

[10]

- a) Iron Age culture in India
- b) Charak
- c) Dr. C.V. Raman
- d) Green Revolution

Total No. of Questions : 5]

PE-4110

[6541]-489

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-563-MJ : History of Science and Technology in India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) प्राचीन भारतातील खगोलशास्त्र यावर सविस्तर माहिती लिहा.
ब) हडप्पा संस्कृतीतील विज्ञान व तंत्रज्ञान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) विज्ञान व तंत्रज्ञानामधील सवाई जयसिंग यांचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) ब्रिटीशकालीन विज्ञान व तंत्रज्ञानाचा परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) मध्ययुगीन कालखंडातील शेती व कारखानदारी स्पष्ट करा.
ब) लोकप्रिय माध्यमांमध्ये विज्ञान व तंत्रज्ञानाची मांडणी व परिणाम स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) विज्ञान व तंत्रज्ञान यावर नेहरूवियन स्पष्ट करा.
ब) भारतीय अंतराळ संशोधन संस्था यांचे कार्य लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन विषयावर टिपा लिहा.

[10]

- अ) भारतीय लोहयुगीन संस्कृती
- ब) चरक
- क) डॉ. सी. व्ही. रामण
- ड) हरीत क्रांती

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4111

[Total No. of Pages : 4

[6541]-490

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-564-MJ : History and Tourism

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain in detail the Meaning and Types of Tourism.
- b) Write an essay on 'Business Tourism'.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Define the reasons for growth of Medical Tourism in India.
- b) Give in detail the changing Nature of Entertainment Tourism.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Evaluate the component's of Tourism system.
- b) Examine the Social and Economic impacts of Tourism.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Evaluate the scope in promotion and marketing in Tourism.
- b) Explain the hospitality management in Tourism Industry.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any Two of the following in 100 words. [10]

- a) Historical Tourism
- b) Wildlife Tourism
- c) Tourism and National Economy
- d) Food Tourism

Total No. of Questions : 5]

PE-4111

[6541]-490

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-564-MJ : History and Tourism
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) पर्यटनाचा अर्थ आणि प्रकार सविस्तर सांगा.

ब) व्यवसाय पर्यटनावर निबंध लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) भारतातील वैद्यकीय पर्यटनाच्या वाढीची कारणे स्पष्ट करा.

ब) मनोरंजन पर्यटनाचे बदलते स्वरूप सविस्तर सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) पर्यटन प्रणालीच्या घटकांचे मूल्यांकन करा.

ब) पर्यटनाच्या सामाजिक आणि आर्थिक परिणामांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) पर्यटनातील जाहिरात आणि विपणनातील व्याप्तीचे मूल्यांकन करा.

ब) पर्यटन उद्योगातील आदरातिथ्य व्यवस्थापनाचे विवेचन करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) ऐतिहासिक पर्यटन
- ब) वन्यजीव पर्यटन
- क) पर्यटन आणि राष्ट्रीय अर्थव्यवस्था
- ड) खाद्य पर्यटन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4112

[Total No. of Pages : 4

[6541]-491

M.A. (Part - I)

HISTORY

**HIS-565-MJ : Environmental History of India
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - II)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Define the term environmental History and explain its importance.
- b) Explain the concept and importance of 'Eco-Feminism'.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Review the climatic changes during the Harappan civilization in details.
- b) Discuss the natural calamities and their impact on Medieval India.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Examine the process of Urbanization and its impact on environment during the colonial era.
- b) Discuss the impact on colonial rule on the Environment.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

- a) Review the 'Chipko Movement' in details.
- b) Discuss the 'Narmada Bachao Andolan in details.

P.T.O.

Q5) Write short notes any two of the following in 100 words each.

[10]

- a) Ecology
- b) Sacred Grove.
- c) Indian Forest Act of 1878
- d) Silent Valley Movement.

Total No. of Questions : 5]

PE-4112

[6541]-491

M.A. (Part - I)

HISTORY

HIS-565-MJ : Environmental History of India

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) 'पर्यावरणीय इतिहास' या संज्ञेची व्याख्या करून मानवी जीवनातील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) पर्यावरणीय स्त्रीवाद ही संकल्पना व तिचे महत्व स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) हडप्पा सभ्यतेच्या कालखंडातील हवामान बदलांचा सविस्तर आढावा घ्या.
ब) मध्ययुगीन भारतातील नैसर्गिक आपत्ती व त्यांच्या परिणामांची चर्चा करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) वासाहातिक कालखंडातील नागरिकरणाची प्रक्रिया व तिचा पर्यावरणावर झालेल्या परिणामांचे परीक्षण करा.
ब) वासाहातिक शासनाच्या पर्यावरणावरील प्रभावांची चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) चिपको आंदोलनाचा सविस्तर आढावा घ्या.
ब) नर्मदा बचाव आंदोलनाची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) पर्यावरणशास्त्र
- ब) देवराई
- क) 1878 चा भारतीय वन कायदा
- ड) सायलेंट व्हॅली मुव्हमेंट

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4113

[Total No. of Pages : 4

[6541]-492

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-605-MJ : Modern India : Ideas, Institutions and Approaches

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 300 words : [15]

- a) What were the key elements of modernization introduced by the British in India?

OR

- b) State the significance of the Indian National Congress and other political movements in shaping modern political thought in India.

Q2) Answer the following questions in 300 words : [15]

- a) Write a detailed note on the era of mass movements in India; explain with the help of examples how mass movements were different from other forms of agitation.

OR

- b) Discuss about the 1946 Royal Indian Naval Mutiny and State its outcome.

Q3) Answer the following questions in 300 words : [15]

- a) Elaborate upon the rise & growth of British education system in India.

OR

- b) State the importance of the Extremist leaders of the Indian National Congress. Include the following points in your answer :

- i) Leaders
- ii) 4-point Programme

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 300 words (Any one) :

[15]

- a) Explain the following Gandhian philosophy :
 - i) Ahinsa
 - ii) Satyagraha
 - iii) Swadeshi
 - iv) Nai Talim

OR

- b) State the causes and consequences of the partition of India.

Q5) Short notes (any two) :

[10]

- a) Brahmo Samaj
- b) Ideologies of the Revolutionaries
- c) Justice party
- d) Hindu Mahasabha

Total No. of Questions : 5]

PE-4113

[6541]-492

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-605-MJ : Modern India : Ideas, Institutions and Approaches

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील प्रश्नांचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. [15]

अ) ब्रिटीशांनी भारतात आणलेल्या आधुनिकीकरणाचे प्रमुख घटक कोणते होते.

किंवा

ब) भारतातील आधुनिक राजकीय विचारांना आकार देणाऱ्या भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेस आणि इतर राजकीय चळवळींचे महत्त्व सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. [15]

अ) भारतातील जनआंदोलनाच्या कालखंडावर तपशीलवार नोंद लिहा; जनआंदोलन इतर प्रकारच्या आंदोलनांपेक्षा कशा वेगळ्या होत्या. हे उदाहरणाच्या सहाय्याने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 1946 च्या रॉयल इंडियन नेव्हीच्या बंडाबद्दल चर्चा करा आणि त्याचे परिणाम सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. [15]

अ) भारतातील ब्रिटीश शिक्षण पद्धतीचा उदय आणि वाढ याविषयी तपशीलवार माहिती द्या.

किंवा

ब) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या जहाल नेत्यांचे महत्त्व सांगा तुमच्या उत्तरात खालील मुद्दे समाविष्ट करा.

i) नेतृत्व

ii) चतुसुत्री कार्यक्रम

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तरे लिहा.

[15]

अ) खालील गांधीवादी तत्वज्ञान स्पष्ट करा.

- i) अहिंसा
- ii) सत्याग्रह
- iii) स्वदेशी
- iv) नई तालीम

किंवा

ब) भारताच्या फाळणीची कारणे आणि परिणाम सांगा.

प्रश्न 5) टिपा लिहा कोणत्याही दोन :

[10]

- अ) ब्राम्हो समाज
- ब) क्रांतीकारकांची विचारधारा
- क) जस्टीस पार्टी
- ड) हिंदु महासभा

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4114

[Total No. of Pages : 4

[6541]-493

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-606-MJ : Struggles for Equality in 19th Century
Maharashtra

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Critically Examine the impact of Colonial Education on the struggle for Equality in the 19th Century Maharashtra.
- b) Evaluate Mahatma Phule's thoughts on Education.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Review Mahatma Phule's struggle for Equality through social Reforms.
- b) Discuss Tarabai Shinde's struggle for Gender Equality in details.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain the Importance of Prarthana 'Samaj' in the socio-religious reform movement in Maharashtra.
- b) Examine the contribution of the Satyashodhak Samaj to the struggle for Equality in the 19th Century Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words. [15]

- a) Evaluate the contribution of the 'Brahmananche Kasab' to the struggle for Equality in Maharashtra.
- b) Explain the importance of the 'Dnyanoday' in the struggle for Equality in Maharashtra.

P.T.O.

Q5) Write short note on any two of the following in 100 words

[10]

- a) Gopal Baba Walangkar
- b) Deenbandhu
- c) Gulamgiri
- d) Mukta Salve's Essay

Total No. of Questions : 5]

PE-4114

[6541]-493
M.A. (Part - II)
HISTORY
HIS-606-MJ : Struggles for Equality in 19th Century
Maharashtra
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील समतेच्या लढ्यातील वासाहतिक शिक्षणाच्या प्रभावाचे टीकात्मक परिक्षण करा.
ब) महात्मा फुले यांच्या शिक्षणविषयक विचारांचे मूल्यमापन करा.
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) महात्मा फुले यांनी सामाजिक सुधारणांच्या माध्यमातून समता प्रस्थापित करण्यासाठी केलेल्या संघर्षाचा आढावा घ्या.
ब) ताराबाई शिंदे यांच्या लिंगभाव समानतेसाठीच्या लढयाची सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) महाराष्ट्रातील सामाजिक - धार्मिक सुधारणा चळवळीतील प्रार्थना समजाचे महत्व स्पष्ट करा.
ब) एकोणिसाव्या शतकातील महाराष्ट्रातील समतेच्या लढयातील सत्यशोधक समाजाच्या योगदानाचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]
अ) महाराष्ट्रातील समतेच्या संघर्षातील 'ब्राम्हणांचे कसब' या ग्रंथाच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
ब) महाराष्ट्रातील समतेच्या लढयातील 'ज्ञानोदय' चे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपांचे 100 शब्दांत उत्तर लिहा.

[10]

- अ) गोपाळबाबा वलंगकर
- ब) दीनबंधू
- क) गुलामगिरी
- ड) मुक्ता सालवे यांचा निबंध

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4115

[Total No. of Pages : 4

[6541]-494

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-607-MJ : Intellectual History of the Modern World

(NEP) (2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain the contribution of Arab in Renaissance.
- b) Explain the Martin Luther's contribution of Religious Reformation.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain the contribution of Russou in french Revolution.
- b) Review the relationship between Religion and capitalism.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Review the concept of 'Colonialism'.
- b) Discuss the 'Marxism' Philosophy.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) What is Democracy? Explain Merits and demerits of Democracy.
- b) Explain the Detail the faseist philosophy of the 20th Century.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words [10]

- a) Michaelangelo
- b) Leonardo - Da - Vinci
- c) Liberalism
- d) Post - modernism

Total No. of Questions : 5]

PE-4115

[6541]-494

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-607-MJ : Intellectual History of the Modern World

(NEP) (2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) पुनर्जागरणातील अरबांचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) मार्टिन ल्युथर यांचे धार्मिक सुधारणां विषयीचे योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) फ्रेंच राज्यक्रांती मधील रूसोचे योगदान स्पष्ट करा.

ब) धर्म व भांडवलशाही यांतील परस्पर सहसंबंधांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) 'वसाहतवाद' संकल्पनेचा आढावा घ्या.

ब) 'माक्सवादाचे तत्त्वज्ञान' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) लोकशाही म्हणजे काय? लोकशाहीचे गुण - दोष स्पष्ट करा.

ब) विसाव्या शतकातील 'फॅसिस्ट तत्त्वज्ञान' सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) मायकेल एंजेलो
- ब) लिओनार्दो - दा - वींची
- क) उदारमतवाद
- ड) उत्तर - आधुनिकवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PE-4116

[Total No. of Pages : 2

[6541]-495

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS-608-MJ : Art and Architecture in Modern India
(2023 Credit Pattern) (Semester - III)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following question in 300 words : [10]

- a) State the salient features of Modern Indian architecture.
- b) Review in brief the portuguese architecture in India.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : [10]

- a) Give an account of the development of Cinema in Modern India.
- b) Describe in brief the British architecture in India.

Q3) Answer any one of the following question in 300 words : [10]

- a) Take a brief review of the development of music and dance in Modern India.
- b) Explain the development of Art Deco in modern India.

Q4) Write short notes on any one of the following in 100 words : [5]

- a) French Architecture
- b) Neo-Classical architecture

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PE-4116

[6541]-495

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-608-MJ : Art and Architecture in Modern India

(2023 Credit Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 35

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) आधुनिक भारतीय स्थापत्याची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
ब) भारतातील पोर्तुगीज स्थापत्याचा संक्षिप्त आढावा घ्या.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) आधुनिक भारतातील चित्रपटसृष्टीच्या विकासाचा वृत्तांत द्या.
ब) भारतातील ब्रिटिश स्थापत्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [10]
अ) आधुनिक भारतातील संगीत आणि नृत्य यांच्या विकासाचा संक्षिप्त आढावा घ्या.
ब) आधुनिक भारतातील सजावटीच्या कलाशैलीचा विकास स्पष्ट करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणतीही एक टीप 100 शब्दांत लिहा. [5]
अ) फ्रेंच स्थापत्य
ब) नव-अभिजात स्थापत्य

ॐॐॐ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4117

[Total No. of Pages : 4

[6541]-496

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS-616-MJ : Constitutional Development in India (1773-1892)
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) State the background of Each India company.
- b) Examine the causes and effect of Regulating act - 1773 in East India company.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Review the charter act - 1793.
- b) State and review of the provisions of the charter act - 1833

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Critically examine the Government of Indian act - 1858.
- b) Review the disadvantage dual system of Government in Bangal.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) State and Examine the provisions of Indian councils act 1891.
- b) Discuss the effect of the 1813-charter act.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Four Provisions in Pitts India Act.
- b) Importance of 1813 Charter Act.
- c) The Queens Proclamations.
- d) Advantage and disadvantage 1861 - Charter Act.

Total No. of Questions : 5]

PE-4117

[6541]-496

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-616-MJ : Constitutional Development in India (1773-1892)

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची पार्श्वभूमी सांगा.
ब) ईस्ट इंडिया कंपनीच्या 1773 च्या नियामक कायद्याची कारणे आणि परिणामांचे परिक्षण करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) 1793 च्या सनदी कायद्याचा आढावा घ्या.
ब) 1833 च्या कायद्यातील तरतूदी सांगा व परिक्षण करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) भारत सरकारच्या 1858 च्या कायद्याचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) बंगाल मधील दुहेरी शासन व्यवस्थेच्या दोषांचा आढावा घ्या.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]
अ) 1891 च्या भारत सरकारच्या कायद्यातील तरतूदी सांगून परिक्षण करा.
ब) 1813 च्या नियामक कायद्याच्या परिणामाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी 100 शब्दात कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) पिट्स इंडिया ॲक्ट मधील चार तरतूदी लिहा.
- ब) 1813 च्या सनद नुतनीकरण कायद्याचे महत्त्व
- क) राणीचा जाहिरनामा
- ड) 1861 चा सनद नुतनीकरण कायद्याचे गुण - दोष

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4118

[Total No. of Pages : 4

[6541]-497

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India
(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Briefly review colonial knowledge production.
- b) Explain the concept of Utilitarianism.

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Give a brief information about the British police system.
- b) Explain the British policy towards the princely states.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain the British famine policy.
- b) Give information about the land revenue policy of the British.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Give information about the British - era judicial system.
- b) Explain the social policy of the British.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each : [10]

- a) White man's burden
- b) Executive - Bureaucracy
- c) Deindustrialization
- d) Local Self Government

Total No. of Questions : 5]

PE-4118

[6541]-497

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-617-MJ : British Administrative Policies in India

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
प्रश्न 1)	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.	[15]
	अ) वसाहतकालीन ज्ञान निर्मितीचा थोडक्यात आढावा घ्या.	
	ब) उपयुक्ततावाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.	
प्रश्न 2)	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.	[15]
	अ) ब्रिटिश पोलिस व्यवस्थेची थोडक्यात माहिती द्या.	
	ब) ब्रिटिशांचे संस्थानांविषयीचे धोरण स्पष्ट करा.	
प्रश्न 3)	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.	[15]
	अ) ब्रिटिशांचे दुष्काळविषयक धोरण स्पष्ट करा.	
	ब) ब्रिटिशांच्या जमीन महसूलविषयक धोरणाची माहिती द्या.	
प्रश्न 4)	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा.	[15]
	अ) ब्रिटिशकालीन न्याय व्यवस्थेची माहिती द्या.	
	ब) ब्रिटिशांचे सामाजिक धोरण स्पष्ट करा.	

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर शंभर शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) गोऱ्या माणसावरील ओझे
- ब) कार्यकारी नोकरशाही
- क) अनुद्योगीकरण
- ड) स्थानिक स्वराज्य संस्था

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4119

[Total No. of Pages : 4

[6541]-498

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India

(2023 Pattern) (Semester - III) (Elective)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question (300 words). [15]

- a) What is free trade phase? Discuss its impact on India.
- b) Explain the nature and demerits of the permanent settlement.

Q2) Attempt any one of the following question (300 words). [15]

- a) Give an account of 'Early Treatises on Economic Thoughts' (1843 - 1855).
- b) Explain the economic thoughts of Lokhitwadi.

Q3) Attempt any one of the following question (300 words). [15]

- a) Explain Dadabhai Naoroji's discussion on the problem of poverty in India.
- b) Explain M.G. Ranade's contribution to economic thought.

Q4) Attempt any one of the following question (300 words). [15]

- a) Discuss Ganesh vasudev Joshi's contribution to economic thought.
- b) Explain the economic thoughts of Bal Gangadhar Tilak.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following :

[10]

- a) Finance Imperialism
- b) Mahatma Phule
- c) Economic History of India (1902) - R.C. Dutt.
- d) Gopal Krishna Gokhale

Total No. of Questions : 5]

PE-4119

[6541]-498

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-618-MJ : Economic Thoughts in 19th Century India

(2023 Pattern) (Semester - III) (Elective)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) [15]

अ) 'मुफ्त व्यापाराची अवस्था' म्हणजे काय? भारतावरिल त्याच्या परिणामांची चर्चा करा.

ब) कायमधारा पद्धतीचे स्वरूप व दोष स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) [15]

अ) आर्थिक विचारावरील प्रारंभिक ग्रंथांचा (1843 - 1855) आढावा घ्या.

ब) लोकहितवादींचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) [15]

अ) दादाभाई नौरोजी यांनी भारतातील दारिद्र्याच्या प्रश्नाची केलेली चर्चा स्पष्ट करा.

ब) न्या. महादेव गोविंद रानडे यांचे आर्थिक विचारातील योगदान स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (300 शब्दांत) [15]

अ) आर्थिक विचारातील गणेश वासुदेव जोशी यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

ब) बाल गंगाधर टिळक यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा.

[10]

- अ) आर्थिक साम्राज्यवाद
- ब) महात्मा फुले
- क) भारताचा आर्थिक इतिहास (1902) आर. सी. दत्त.
- ड) गोपाल कृष्ण गोखले

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4120

[Total No. of Pages : 4

[6541]-499

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS-619-MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) How did the introduction of Christianity influence the social & cultural landscape of Maharashtra during the British rule?
- b) Describe the role of the Prarthana Samaj towards caste discrimination, education and empowerment of women and marginalized communities.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) How did Indian intellectuals and leaders critique British economic policies and what alternative models did they propose?
- b) Elaborate upon the legacy of M.S. Golwalkar's contribution to cultural nationalism in modern Indian society and politics.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Explain what is print capitalism. State how marathi newspapers and periodicals contributed toward spreading nationalism.
- b) What were the major social and political impacts of Jyotiba Phule and Dr. Ambedkar's caste criticism on India Society.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : **[15]**

- a) Elaborate upon the grievances of the peasants in Maharashtra against British colonial policies. Explain the role of the Kisan Sabha.
- b) Explain Mohammad Ali Jinnah's concept of cultural nationalism and elaborate upon his vision for a distinct cultural identity for Muslims in the Indian subcontinent.

Q5) Short Notes (Any two) : **[10]**

- a) Satya Shodhak Samaj
- b) Tarabai Shinde
- c) Faizpur Congress
- d) Mukundrao Patil

Total No. of Questions : 5]

PE-4120

[6541]-499

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-619-MJ : Modern Maharashtra : History of Ideas

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. [15]
- अ) ब्रिटीश राजवटीतील ख्रिच्यन धर्माच्या प्रवेशाने महाराष्ट्राच्या सामाजिक व सांस्कृतिक घटकावर कसा प्रभाव पडला?
- ब) जातियता, महीला आणि उपेक्षित समुदायाचे शिक्षण व सक्षमीकरणासारख्या सामाजिक समस्येबाबत प्रार्थना समाजाच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. [15]
- अ) भारतीय विचारवंत व नेते यांनी ब्रिटीश आर्थिक धोरणावर टिका करताना कोणती पर्यायी व्यवस्था सुचविली.
- ब) आधुनिक भारतीय समाज आणि राजकारणातील सांस्कृतिक राष्ट्रवादासाठीचे एम. एस. गोलवलकरांचे योगदान स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. [15]
- अ) मुद्रीत (छापील) भांडवलशाही म्हणजे काय ते सांगून मराठी वृत्तपत्रे आणि नियतकालिकांनी राष्ट्रवादाच्या प्रसारात कसा हातभार लावला ते सांगा.
- ब) जोतीराव फुले आणि डॉ. आंबेडकर यांच्या जातीय टीकेचे भारतीय समाजावर काय सामाजिक व राजकीय परिणाम झाला.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. [15]

- अ) ब्रिटीश वसाहतवादी धोरणाविरुद्ध महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांच्या तक्रारीच्या तपशीलवार वर्णन करून किसान सभेची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) महमद अली जीना यांच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादाच्या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण देवून भारतीय उपखंडातील मुस्लीमांसाठी एक वेगळी सांस्कृतिक ओळख व्हावी यासाठीचा त्यांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. [10]

- अ) सत्यशोधक समाज
- ब) ताराबाई शिंदे
- क) फैजपूर काँग्रेस अधिवेशन
- ड) मुकंदराव पाटील

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4121

[Total No. of Pages : 4

[6541]-500

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-620-MJ : East Asia : Japan (1853-2000)

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain the salient features of Feudal society in Japan.
- b) State the foreign policy of Japan played in World War - I

Q2) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) State the causes and consequences of the Russo-Japan war of 1904-05.
- b) Give an account of the Rise of Militarism in Japan.

Q3) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain the reasons for the Meiji Restoration.
- b) Discuss indetail commadore perry's arrival in Japan.

Q4) Attempt any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain the effects of World War - II on Japan.
- b) Explain the role of Zaibatsu in the Industrilization of Japan.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each : [10]

- a) Samurai
- b) Diet
- c) Washington Conference
- d) Manchurian crisis.

Total No. of Questions : 5]

PE-4121

[6541]-500

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-620-MJ : East Asia : Japan (1853-2000)

(2023 Pattern) (CBCS) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील प्रश्नांचे अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) जपानमधील संरजामी समाजाची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) पहिल्या महायुद्धातील जपानचे परराष्ट्र धोरण स्पष्ट करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) 1904-05 च्या रशिया – जपान युद्धाची कारणे व परिणाम सांगा.
ब) जपानच्या लष्करवादाची उदयाचे कारणे सांगा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) मेईजी पुर्नस्थापनेची कारणे सांगा.
ब) कमोडर पेरीचे जपान मधील आगमन या विषयी सविस्तर चर्चा करा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) दुसऱ्या महायुद्धाचा जापानवर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
ब) जपानच्या औद्योगिक करणातील झंबत्सूंची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर 100 शब्दांत टिपा लिहा :

[10]

- अ) सामुराई
- ब) डायट
- क) वाशिंग्टन परिषद
- ड) मांचूरियन पेच प्रसंग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4122

[Total No. of Pages : 4

[6541]-501

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-621-MJ : Peasant Movements in Modern India

(2023 Pattern) (Semester - III)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Review the effects of commercialization of agriculture.
- b) Write in detail the Indian Land Revenue system.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Discuss in detail the 'Pabna Revolt'.
- b) Review in detail the 'Deccan Riots'.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Explain the Satya Shodhak Approach of Indian peasant movement.
- b) Discuss the contribution of 'Shetkari Kamgar Paksh' in peasant movement.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Review in detail the 'Bhumihin Satyagraha'.
- b) Write in detail the 'Bhudan Movement'.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes on the following within 100 words. [10]

- a) Land Revenue system
- b) Indigo Rebellion
- c) Akhil Bharatiya Kisan Sabha
- d) Shetkari Sanghatana

Total No. of Questions : 5]

PE-4122

[6541]-501

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-621-MJ : Peasant Movement in Modern India

(2023 Pattern) (Semester - III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) शेतीच्या व्यापारीकरणामुळे भारतीय शेतीवर झालेल्या परिणामांचा आढावा घ्या.

ब) भारतातील जमीन महसूल पद्धती विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) पबना उठावा विषयी सविस्तर चर्चा करा.

ब) दक्षिणेतील शेतकरी उठावांचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) भारतातील शेतकरी चळवळीचा सत्यशोधक दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

ब) शेतकरी कामगार पक्षाचे शेतकरी चळवळीतील योगदान या विषयी सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) 'भूमिहीन सत्याग्रहाचा' सविस्तर आढावा घ्या.

ब) 'भूदान' चळवळी विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) जमीन महसूल पद्धत
- ब) निळ उत्पादक शेतकऱ्यांचा उठाव
- क) अखिल भारतीय किसान सभा
- ड) शेतकरी संघटना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4123

[Total No. of Pages : 4

[6541]-502

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-654-MJ : Post-Independence India (1947-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Discuss the linguistic reorganization of state in India.
- b) Explain the role did Sardar Vallabhbhai Patel play in the integration of princely states.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Evaluate India's role in the Non-Aligned Movement.
- b) Explain the issue of population explosion in India and its impact on democracy.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Discuss the role of educational institutions in the development of Modern India.
- b) Analyze the role of mass media in Indian democracy.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Discuss the importance and contribution of agricultural development in Post-independence India.
- b) Discuss how the nationalization of Banks benefit the Indian economy.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. [10]

- a) Consequences of the Partition of India.
- b) Emergency.
- c) Caste System.
- d) Demonetization (1978)

Total No. of Questions : 5]

PE-4123

[6541]-502

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-654-MJ : Post-Independence India (1947-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) भारतातील राज्यांची भाषिक पुर्णरचना यावर चर्चा करा.
ब) संस्थानांच्या विलीनीकरणात सरदार वल्लभभाई पटेल यांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) अलिप्तवाद चळवळीत भारताची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतातील लोकसंख्या स्फोटाचा प्रश्न व त्याचा लोकशाही वरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) आधुनिक भारताच्या विकासात शैक्षणिक संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
ब) भारतीय लोकशाहीत माध्यमांच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणताही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) स्वातंत्र्यानंतर भारतातील कृषी विकासाचे महत्त्व व योगदान सांगा.
ब) बँकांचे राष्ट्रीयकरण भारतीय अर्थव्यवस्थेसाठी कसे लाभदायी ठरले याची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीप प्रत्येक 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) भारताच्या फाळणीचे परिणाम
- ब) आणीबाणी
- क) जाती व्यवस्था
- ड) नोटबंदी (1978)

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE4124

[Total No. of Pages : 2

[6541]-503

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS 655 MJ : Dalit Movement in 20th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidate:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Examine the impact of Febian Socialism on Dr. Babasaheb Ambedkar.
- b) Explain the role of Gopal Baba Walangkar in the early dalit movement.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Discuss the contribution of 'Bahishkrit Hitkarani Sabha'.
- b) Evaluate the poona Pact.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Critically examine the role of 'people's Education society in the development of dalit movement.
- b) Discuss the ideological background of Dr. Babasaheb Ambedkar's Religious conversion.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Examine the role of 'Republican Party of India'
- b) Review the contribution of dalit Rangbhumi.

Q5) Write short notes any two of the following in 100 words. **[10]**

- a) Rajarshi Chhatrapati Shahu Maharaj
- b) Second Round Table conference
- c) Salient features of Indian constitution
- d) Balut

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PE4124

[6541]-503

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS 655 MJ : Dalit Movement in 20th Century Maharashtra
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - 2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 - 3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्यावरील फेबियन समाजवादाच्या प्रभावाचे परिक्षण करा.
- ब) प्रारंभिक दलित चळवळीतील गोपाळ बाबा वलंगकर यांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) बहिष्कृत हितकारिणी सभेच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ब) पुणे कराराचे मुल्यमापन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) दलित चळवळीच्या वाटचालीतील 'पीपल्स एज्युकेशन सोसायटीच्या' भूमिकेचे टीकात्मक परिक्षण करा.
- ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या धर्मातराच्या वैचारिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) 'रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडिया' च्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
- ब) दलित रंगभूमीच्या योगदानाचा आढावा घ्या.

प्र.5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [10]

- अ) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज
- ब) दूसरी गोलमेज परिषद
- क) भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये
- ड) बलुत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE4125

[Total No. of Pages : 2

[6541]-504

M.A. - II

HISTORY

**HIS 656 MJ : Challenges and Perspectives in Indian History
(2023 Pattern) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Examine the impact of orientalism on Indian History writing.
- b) Discuss the Nationalist response to Colonial historiography.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Discuss the naming decline and language of Harappan civilization.
- b) Explain the difference between the Aryan Invasion Theory and Aryan Migration theory.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Evaluate the role of religion in the Mughal state.
- b) Discuss the potentialities of capitalism.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. **[15]**

- a) Examine the salient features of Modernity.
- b) Evaluate the nature, development and consequences of the two-Nation theory in India.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. **[10]**

- a) Marxist Historiography
- b) Aryan Race Fallacy
- c) Feudalism
- d) Subaltern historiography

P.T.O.

Total No. of Questions : 5]

PE4125

[6541]-504

M.A. - II

HISTORY

HIS 656 MJ : Challenges and Perspectives in Indian History
(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

-
- प्र.1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) भारतीय इतिहास लेखनावरील प्राच्यविद्यावादाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
ब) वसाहतवादी इतिहासलेखनाला राष्ट्रवादी इतिहासलेखनाने दिलेल्या प्रतिसादाची चर्चा करा.
- प्र.2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) हरप्पा सभ्यतेचे नामानिधान, ज्हास आणि भाषा यांची चर्चा करा.
ब) आर्यांचे आक्रमण सिद्धांत आणि आर्यांचे स्थलांतर सिद्धांत यांमधील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) मुघल साम्राज्यातील धर्माच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
ब) भांडवलशाहीच्या क्षमतांची चर्चा करा.
- प्र.4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) आधुनिकतेच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.
ब) भारतातील द्विराष्ट्र सिद्धांताचे स्वरूप, विकास आणि परिणाम यांचे मूल्यमापन करा.
- प्र.5)** प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
अ) मार्क्सवादी इतिहासलेखन
ब) आर्यन रेस फॅलसी
क) सरंजामशाही
ड) वंचितांचे इतिहासलेखन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4126

[Total No. of Pages : 4

[6541]-505

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-666 MJ : Constitutional Development in India (1909-1950)
(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Write the causes and provisions of the Morley-Minto Act 1909.
- b) Examine in detail the provisions and effects of the Montague Chemsford Reforms Act 1919.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Examine the recommendation of the Simon Commission.
- b) Discuss the salient features of the Government Act of 1935.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Examine the proposal of the Cabinet Mission and merits and demerits.
- b) Describe the circumstances that led to the Mountbatten plan and examine his suggestion.

Q4) Answer any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss the events that led to the formation of the Constituent Assembly of India.
- b) Examine the features of Indian Constitution.

P.T.O.

Q5) Write short note on any two of the following in 100 words : [10]

- a) Lucknow pact (1916)
- b) Nehru Report
- c) Cripps Mission
- d) Fundamental Right

Total No. of Questions : 5]

PE-4126

[6541]-505

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-666 MJ : Constitutional Development in India (1909-1950)

(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) 1909 चा मोर्ले मिंटो सुधारणा कायद्याची कारणे तरतुदी लिहा.

ब) 1919 च्या मॉटेग्यू चेम्सफर्ड सुधारणा कायद्याची तरतुदी आणि प्रभावाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) सायमन कमिशनच्या शिफारशीचे परीक्षण करा.

ब) भारत सरकारच्या 1935 च्या कायद्याची ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) कॅबिनेट मिशनच्या प्रस्तावाचे गुण दोषाचे परीक्षण करा.

ब) माऊंट बॅटन योजनेला कारणीभूत असलेल्या परिस्थितीचे वर्णन करा आणि त्यांच्या सूचनांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [15]

अ) भारतीय संविधान सभेच्या स्थापनेला कारणीभूत ठरलेल्या घटनांची चर्चा करा.

ब) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्यांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोनवर 100 शब्दांत टिपा लिहा.

[10]

- अ) लखनौ करार (1916)
- ब) नेहरू रिपोर्ट
- क) क्रिप्स मिशन
- ड) मूलभूत अधिकार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4127

[Total No. of Pages : 4

[6541]-506

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-667-MJ : Ancient Civilizations of the World

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) What is Civilization? Explain the nature of Civilization.
- b) Discuss the Neolithic Civilization in detail.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain the social and economic system of ancient mesopotamia Civilization.
- b) Discuss the Indus period Art and Architecture of ancient India Civilization.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Review the social system of ancient Greek Civilization.
- b) Mention the contributions of ancient Roman Civilization to science and technology.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Review the literature of Arabic Civilization.
- b) Discuss the philosophy of ancient persian Civilization.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. [10]

- a) Mayan Civilization.
- b) Code of Hammurabi.
- c) Pyramids.
- d) Great wall of China.

Total No. of Questions : 5]

PE-4127

[6541]-506

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-667-MJ : Ancient Civilizations of the World

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) संस्कृती म्हणजे काय? संस्कृतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) नवपाषाणयुगीन संस्कृतीची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) प्राचीन मेसोपोटेमिया संस्कृतीची सामाजिक व आर्थिक व्यवस्था स्पष्ट करा.

ब) प्राचीन भारतीय सिंधुकालीन वास्तुकलेची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) प्राचीन ग्रीस संस्कृतीच्या समाजव्यवस्थेचा आढावा घ्या.

ब) प्राचीन रोमन संस्कृतीच्या विज्ञान व तंत्रज्ञानातील योगदान सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

अ) अरबी संस्कृतीच्या साहित्याचा आढावा घ्या.

ब) प्राचीन पर्शियन संस्कृतीच्या तत्त्वज्ञानाची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) माया संस्कृती
- ब) हम्मूरावीची कायदेसंहिता
- क) पिरॅमिड
- ड) चीनची भिंत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4128

[Total No. of Pages : 4

[6541]-507

M.A. (Part - II)

HISTORY

**HIS-668-MJ : Economic Thought in 20th Century India
(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answers the following questions in 300 words (Any one) [15]

- a) Explain Mahatma Gandhi's concept of "Gramswarajya" and explain the characteristics of ideal village described by him.
- b) Discuss the economic thoughts of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q2) Answers the following questions in 300 words (Any one) [15]

- a) Discuss the economic views of Dhananjay Ramchandra Gadgil.
- b) Explain C.D. Deshmukh's ideas on financial planning.

Q3) Answers the following questions in 300 words (Any one). [15]

- a) Explain the causes of poverty in India and its solution by Manvendra Nath Roy.
- b) Explain the views of Yashwantrao Balwantrao Chavan on Agriculture.

Q4) Answers the following questions in 300 words (Any one). [15]

- a) Explain the economic policy of Pandit Jawaharlal Nehru.
- b) Explain Indira Gandhi's 20 point program for economic development of India.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words.

[10]

- a) Amartya Kumar sen.
- b) Ram Manohar Lohia
- c) Panjabrao Deshmukh.
- d) Dr. Manmohan Singh.

Total No. of Questions : 5]

PE-4128

[6541]-507

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-668-MJ : Economic Thought in 20th Century India

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) महात्मा गांधीजीची 'ग्रामस्वराज्याची' संकल्पना स्पष्ट करून त्यांनी सांगितलेल्या आदर्श खेड्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) धनंजय रामचंद्र गाडगीळ यांच्या आर्थिक विचारांची चर्चा करा.
ब) सी.डी. देशमुख यांचे आर्थिक नियोजनाचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) मानवेंद्रनाथ रॉय यांचे भारताच्या दारिद्र्याची कारणे आणि त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.
ब) यशवंतराव बळवंतराव चव्हाण यांचे शेतीसंबंधीचे विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे आर्थिक धोरण स्पष्ट करा.
ब) इंदिरा गांधी यांचा भारताच्या आर्थिक विकासासाठीचा 20 कलमी कार्यक्रम स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) अमर्त्यकुमार सेन
- ब) राममनोहर लोहिया
- क) पंजाबराव देशमुख
- ड) डॉ. मनमोहन सिंग

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4129

[Total No. of Pages : 4

[6541]-508

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-669 MJ : History of USSR (1917-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Explain the socio-Economic background of Russian Revolution.
- b) Discuss the consequences of Russian Revolution.

Q2) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Evaluate the New Economic Policy of Vladimir Lenin.
- b) Explain the achievements of USSR in World War II.

Q3) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Describe the foreign relations between USSR and China.
- b) Write an essay on Soviet bloc and Warsaw pact during the Cold War.

Q4) Attempt any one of the following question in 300 words : [15]

- a) Discuss the achievements of Nikita khrushchev.
- b) Explain the role of Mikhail Gorbachev in disintegration of USSR.

P.T.O.

Q5) Write any two short notes form the following in 100 words each : [10]

- a) Bolshevik Revolution
- b) Importance of five years plans
- c) SEATO
- d) Leonid Brezhnev

Total No. of Questions : 5]

PE-4129

[6541]-508

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-669 MJ : History of USSR (1917-1991)

(2023 Credit Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) रशियन राज्यक्रांतीची सामाजिक – आर्थिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
ब) रशियन राज्यक्रांतीच्या परिणामांची चर्चा करा.
- प्रश्न 2)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) ब्लादिमीर लेनिनच्या नवीन आर्थिक धोरणाचे मूल्यमापन करा.
ब) दुसऱ्या महायुद्धातील रशियाची कामगिरी स्पष्ट करा.
- प्रश्न 3)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) सोव्हिएट रशिया आणि चीन यांच्यातील परराष्ट्र संबंधाचे वर्णन करा.
ब) शीत युद्धाच्या काळातील सोव्हिएट सत्तागट आणि वॉर्सा करार यावर निबंध लिहा.
- प्रश्न 4)** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]
अ) निकिता ख्रुश्चेव्ह यांच्या कामगिरीची चर्चा करा.
ब) सोव्हिएट रशियाच्या विघटनातील मिखाईल गोर्बाचेव्ह यांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी दोन टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा.

[10]

- अ) बोल्शेव्हिक क्रांती
- ब) पंचवार्षिक योजनांचे महत्त्व
- क) सीटो
- ड) लिओनिड ब्रेझ्नेव्ह

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4130

[Total No. of Pages : 4

[6541]-509

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-670-MJ : Social Movements in Maharashtra (1947-2000)

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Explain the meaning and nature of social movement.
- b) Discuss different types of social movement with suitable examples.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Evaluate the origin, objectives and impact of the 'Dalit panther' movement.
- b) Review the significance and challenges of Namantar Movement in Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 Words. [15]

- a) Critically Examine socio economic impact of the Peasant Movement in Maharashtra.
- b) Discuss of the co-operative movement on the rural economy in Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words. [15]

- a) Examine the role of Dr. Baba Adhav and Bharat Pathankar in the Dam affected people's movement.
- b) Discuss objectives and functioning of the Anti - superstition movement in detail.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words. [10]

- a) Ek Gav Ek Panvatha'
- b) Gender Equality.
- c) Mill worker's movement.
- d) Pani Panchayat.

Total No. of Questions : 5]

PE-4130

[6541]-509

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-670-MJ : Social Movements in Maharashtra (1947-2000)

(2023 Pattern) (Credit System) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) सामाजिक चळवळीचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) सामाजिक चळवळीच्या विविध प्रकारांची योग्य उदाहरणासह चर्चा करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) दलित पंथर चळवळीची उत्पत्ती, उद्दीष्टे आणि प्रभाव यांचे मूल्यमापन करा.
ब) महाराष्ट्रातील नामांतर चळवळीचे महत्व आणि आव्हान यांचा आढावा घ्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) महाराष्ट्रातील शेतकरी आंदोलनाच्या सामाजिक, आर्थिक प्रभावांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
ब) सहकार चळवळीचा महाराष्ट्रातील ग्रामीण अर्थव्यवस्थेवर काय परिणाम झाला. याची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा. [15]

- अ) धरणग्रस्त लोकांच्या चळवळीतील डॉ. बाबा आढाव आणि भारत पाटणकर यांच्या भूमिकेचे परिक्षण करा.
ब) अंधश्रद्धा निर्मूलन चळवळीची उद्दीष्टे आणि कार्यपद्धती यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) एक गाव एक पाणवठा
- ब) लिंगभाव समानता
- क) गिरणी कामगारांची चळवळ
- ड) पाणी पंचायत

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PE-4131

[Total No. of Pages : 4

[6541]-510

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-671 MJ : Urban History
(2023 Pattern) (Semester - IV)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) What is Urbanization? Explain the various stages of Indian Urbanization.
- b) Review the theoretical overview of the study of urbanization.

Q2) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Explain the changing nature of urbanization in India.
- b) Explain the concept of historical elaboration in urban studies.

Q3) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Describe military cities in detail.
- b) Discuss the salient features of port cities.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words : [15]

- a) Review the urban development of the Indus Civilization.
- b) Discuss the types of cities in modern era.

P.T.O.

Q5) Write short notes on any two of the following in 100 words each. [10]

- a) Industrial cities.
- b) Twin cities.
- c) Lothal
- d) Iron Age Civilization.

Total No. of Questions : 5]

PE-4131

[6541]-510

M.A. (Part - II)

HISTORY

HIS-671 MJ : Urban History
(2023 Pattern) (Semester - IV)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) नागरीकरण म्हणजे काय? भारतीय नागरीकरणाचे विविध टप्पे स्पष्ट करा.
ब) शहरीकरणाच्या अभ्यासाचा सैद्धांतिक आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) भारतातील नागरीकरणाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) शहरी अभ्यासातील ऐतिहासिक विस्तारीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) लष्करी शहरांचे सविस्तर वर्णन करा.
ब) बंदरे असणाऱ्या शहरांच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. [15]

- अ) सिंधू संस्कृतीच्या नगरविकासाचा आढावा घ्या.
ब) आधुनिक काळातील नगरांच्या प्रकाराबद्दल चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीप प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा.

[10]

- अ) औद्योगिक नगरे
- ब) जुळी शहरे
- क) लोथल
- ड) लोहयुगीन नागरीकरण

